IN GEVEB A JOURNAL OF YIDDISH STUDIES

מײַן פֿאָטער • My Father

by Aaron Zeitlin, translation by Nathan Wolski

In geveb: A Journal of Yiddish Studies (January 2017)

For the online version of this article:

[http://ingeveb.org/texts-and-translations/my-father]

מייַן פֿאָטער

My Father

Aaron Zeitlin
translated by Nathan Wolski

Translator's note: This undated poem appears in Aaron Zeitlin's (1898-1973) collected poems, *Lider fun khurbn un lider fun gloybn*, volume 1, pages 82-86. Written after the war, the poem offers a precious portrayal of the towering figure Hillel Zeitlin by his son, the only surviving member of the Zeitlin family. It is one of only two poems penned by Aaron directly about his father. Here Hillel is presented as a prophet who foresaw the destruction.

Described by his lifelong friend (first in Warsaw, then in New York) Isaac Bashevis Singer as the greatest Yiddish writer, Aaron Zeitlin's poems are suffused with kabbalistic and hasidic imagery which may perhaps explain his rather limited reception.

Two striking kabbalistic images are worthy of note in this poem. In the first, the poet has his father pair the field of holy apples, a core zoharic symbol for the *Shekhinah*, with the frozen apples of a poor Jewess in the market. The second kabbalistic image involves Aaron's depiction of Nazism as the incarnation of demonic forces, which for the poet serves as guarantee for the possibility of redemption. If the antichrist has come, then surely the Messiah can come.

The poem explores ideas that recur in numerous Zeitlin poems, in particular messianic themes, as well as the poet's lack of worth when compared to his father and the murdered millions. Above all, however, it is the fusion of personal reminiscence and kabbalistic theology that makes the poem memorable. Indeed, it is the image of God praying to Himself through Hillel's prayer (reminiscent of God's prayer to Himself in BT *Berakhot* 7a that His compassion prevail over His anger), that perhaps most poignantly conveys both the learned artistry of the son, and the tragic grandeur of the father.

My Father

I once knew a man,
whose soul was rooted in prophecy.[1]

In his day people
would see him wandering about in the Jewish market-square,
and they would say: There can be no doubt—his skies
are not skies. What's he doing in the market?
They didn't know the nature of the seer.
The field of Holy Apples[2]
was in my father's eyes paired
with the frozen apples, the winter merchandise
of a poor Jewess: her heart's lament
was for him the equal
of the exiled *Shekhinah*'s tears.[3]

I once knew a man,
whose soul was rooted in prophecy.
So high his stature—and deep[4] at the same time.
Everything in him simple—and simultaneously concealed.

---

[1] The poet has in mind the Lurianic idea of the 'soul-root', i.e., the idea that individual souls have their root in a particular biblical personage, in turn derived from the great soul of Primal Adam.
[2] In Kabbalah the apple orchard symbolizes *Shekhinah*. She is filled with apple trees, namely the sefirotic triad of *H̲esed*, *Gevurah*, and *Tif'eret*, whose respective colors all appear in the apple: the white pulp, the red skin, and the green stem. See *Zohar* 1:36a, 85a-b, 122a, 128b, 142b, 143b, 224b, 249b; 2:60b, 61b, 84b, 88a; 3:74a, 84a-b, 95a, 133b (*IR*), 135b (*IR*), 286b-287a, 288a (*IZ*), 292b (*IZ*).
[3] "Exiled *Shekhinah*" renders the zoharic Aramaic: שכינתא בגלותא (*shekhinta be-galuta*). The motif is rabbinic and kabbalistic.
[4] ממעמקימדיק (*me-ma'amaqimdiq*), a neologism, literally "from the depths-like", from the Hebrew. Precisely what A.Z. has in mind is unclear. In kabbalistic literature, "the depths" is often a symbol for the *sefirah H̲okhmah*.

Did not former seers of Judah
possess the same blue eyes, fiery,
a blue full of lightning, joyous and mournful?
Certainly in their face too
was the beauty that stems from sorrow.
His head, which was a black forest,
his warm-brown beard,
shone white in his old age,
and the whiteness covered a storm.
Through the fingers on his hand,
long, slender, and gnarled,[5]
laments and raptures
ran somewhere, like dispatches.

I once knew a man,
whose soul was rooted in prophecy.
His spirit saw messiah-times
and was permitted to grasp
the two faces of the end:[6]
the catastrophe and the redemption.[7]
Redemption is a necessity—said the *Maharal*.[8]
He believed, like the *Maharal*, in that necessity.
But woe of woes! The redemption advances—
and riding ahead is
catastrophe, annihilating all.

He saw: the dreadful catastrophe approaching.
And terror seized him, and his heart
trembled in solitude.
In vain did he call out: a catastrophe is looming.
To no avail he called out: let us sweeten with prayer

---

[5] Literally, "bent upwards."
[6] From the Hebrew קץ (*qetz*), meaning the end-time, the beginning of the messianic process.
[7] On the two aspects of the messianic era: catastrophic and redemptive, see Gershom Scholem's seminal discussion, *The Messianic Idea in Judaism*, Schocken Books, 1971, pp. 1-36.
[8] Judah Loew ben Bezalel, known as the Maharal of Prague (d. 1609), was a leading scholar of the sixteenth century. His works (which span Bible, Talmud, Philosophy and Kabbalah) were particularly important for Habad Hasidism. His ideas about redemption are found in his *Netsah Yisra'el*, where he argues that redemption is guaranteed by the laws of natural existence. Exile is the anomaly-- the departure from the natural order sustained by God thereby testifying to Israel's chosenness--and so redemption is ultimately a necessity.

the harsh judgments of messiah-times.[9]
A tree, forsaken of birds,
did he alone raise
to heaven entreating hands,
attempting to call off, sing off and pray off
a decree, which had sent him signals.

From another room I would often
listen to his prayers.
Hundreds of *niggunim* accompanied them,
melodies from *H̲abad*, and what's more, his own,
newly born from the prayer itself,
melodies like angels,
rising and descending. Now they play the flute;
now they weep—and suddenly
they sound like cannons:
setting out for war,
led by a lonely man,
a war against the demonic powers, which besiege
the paths to repentance.
It seems: not long now and the demonic forces
will start, like dawn skies,
to clear. Their night will disappear.
But no, it is not yet the time.
The *niggunim* grow
quiter, quieter. The room fills
with mysterious anxiety,
with soft whispering, piercing in the heights
and in the depths. For the ship of Israel,
which is on the verge of sinking,[10] he implores God, and perhaps,
it's God who asks this—through him—of Himself.

I once knew a man,
whose soul was rooted in prophecy.
He exclaimed his fears
and warnings outside in the market-squares,

---

[9] To sweeten the judgments, להמתיק את הדינים, is a core kabbalistic and Hasidic idea, i.e., to temper and assuage the harshness of the left side with the sweetness of the right.
[10] The motif of the people of Israel as a sinking ship may derive from *Tiqqunei Zohar* 53a.

and searched only for unique individuals[11]
with whom to climb mountains,
to smash harsh judgments. The individuals
didn't come.
In solitude, Hillel son of Arn-Eliezer
and Shterne-Brokhe prayed for his people.
What did they know of him, all those,
who set the printing press its food?
With the measure of their own smallness did they
measure his truth and his stature.
By their own standard they measured him,
and in his truth--holy, profound, and simple,
they looked for their paltry pennies, their refined language.
Why all the fervor? What's the point of
all the repetition? Where is the style?
But for him—*belles lettres* were not his desire.
From repeating the word that enflamed him
he did not tire, just as one in prayer does not
tire from saying over and over: my God, my God.

The people sensed him, though they did not understand him.
Look—there goes Reb Hillel! Black is his coat
and black his cap, and yet a brightness radiates
from him across the street. A Jew comes to a stop,
after him a second, and a third.
They whisper to one another, pointing quietly:
Reb Hillel is coming—Reb Hillel—

I once knew a man,
whose soul was rooted in prophecy.
No one will know what prayer
he uttered when he went—
in *tallis* and *tefilln*—
to sanctify God's name.[12] Look down

---

[11] On Hillel's attempt to form an elect mystical fellowship, see Arthur Green and Ariel Evan Mayse, "'The Great Call of the Hour': Hillel Zeitlin's Yiddish Writings on Yavneh." *In Geveb: A Journal of Yiddish Studies*, March 2016.
[12] Based on the legendary account of his death, as recorded by Hillel Seidman in his *Warsaw Ghetto Diaries*.

from the assembly of the holy ones, father,
upon me, repudiated, the wanderer in the dark,
the last of your house—
implore on my behalf! I, your son, have nothing
but words. To the demon of words
have I been sold, and I lug around the wicked burden,
but God[13] doesn't want to look in my direction,
as though I were defective.
Only your image brings me faith again.
When I think of you, the dream I inherited from you
flickers once again
in the darkness:
I see the messiah's appearance.[14]

At that moment I say to myself: the most-pitch-black of demonic forces
obtained human-form, appeared from Germany
before the eyes of the nations—today why
shall his opposite not yet be ready
in the hand of He,
who creates one against the other,
ze leumat ze?[15] In human form,
the opposite shall garb itself in blood and flesh,
overcoming the chaos of the world—

Father, pray
for me, your son, that deep and deeper still
shall this faith illumine within me,
which must seem so strange[16]
to the present generation.
And pray there where you are,
that my ancient melancholy, which the catastrophe has doubled,
shall not devour my spark, or block

---

13 A.Z uses kavyokhl, literally, "as if it were possible"; figuratively "so to speak"; but also a name for God.
14 On messianic belief as inheritance, cf. A.Z.'s poem, "Moshiakh un der rabbay: satirish" in *Lider fun khurbn* 1:456-457.
15 זה לעומת זה (*ze le'umat ze*), literally "one against the other" or "this opposite that". The phrase derives from Ecclesiastes 7:14 and in kabbalistic literature signifies the parallel ontology of the side of holiness and the demonic other side.
16 A.Z. rhymes אמונה *emune* (faith) with משונה *meshune* (strange).

the channels to the lights.[17]

I am not worthy of your prayer,
but precisely because I am not worthy
do I become as a result worthy
of your prayer,
I, fallout from destroyed worlds.
For whom does one need to pray more
than for the unworthy?[18]

מײַן פֿאָטער

געקענט האָב איך אַ מענטש,
וואָס אין נבֿואה איז געווען זײַן שורש.

פֿון זײַן צײַט די לײַט
האָבן וואַנדלען אים געזען אין מאַרק דעם ייִדישן,
האָבן זיי געזאָגט: נישט אַנדערש — זײַנע הימלען
זײַנען קיין הימלען נישט, וואָס טוט ער אויפֿן מאַרק?
זיי האָבן נישט געוווּסט דעם שטייגער פֿון די זעער.
ס׳פֿעלד פֿון עפּל הייליקע
האָט בײַ מײַן פֿאָטער זיך געפּאָרט
מיט די עפּל די געפֿרוירענע, דער ווינטערדיקער סחורה
פֿון אַ ייִדענע אַן אָרעמער: איר האַרצס געוויין
איז געווען בײַ אים געגליכן
צום געוויין פֿון שכינתא בגלותא.

געקענט האָב איך אַ מענטש,
וואָס אין נבֿואה איז געווען זײַן שורש.
הויך די פֿיגור — און ממעמקימדיק צוגלײַך.
אַלץ איז אים פּשוט — און צוגלײַך פֿאַרהוילן.
צי האָבן נישט פֿאַרצײַטנס זעערס פֿון יהודה
דעמזעלבן אויגן־בלוי פֿאַרמאָגט, דעם הייסן,
אַ בלוי פֿון בליצן, פֿריידן און אבֿילותן?

---

[17] Channels renders צינורות (*tsinnorot*), a kabbalistic term designating the paths of influence among the *sefirot*, the divine attributes, referred to here as lights.
[18] Earlier in the poem, A.Z. describes himself as having nothing other than ווערטער (*verter*) words, and here at the poem's end he describes himself as not ווערטע (*verte*) worthy.

געוויס איז אויך אין זייער פּנים
געווען די שיינקייט, וואָס פֿון ליידן קומט זי.
דער קאָפּ, וואָס איז געווען אַ שוואַרצער וואַלד,
די באָרד די וואַרעם־ברוינע,
האָבן ווײַס געלויכטן אויף דער עלטער,
און ס׳האָט די ווײַסקייט צוגעדעקט אַ שטורעם.
דורך די פֿינגער פֿון דער האַנט,
לאַנגע, שלאַנקע און געבויגענע אַרויפֿצו,
זײַנען ערגעצוווּ געלאָפֿן, ווי דעפּעשן,
געוויינען און עקסטאַזן.

געקענט האָב איך אַ מענטש,
וואָס אין נבֿואה איז געווען זײַן שורש.
משיחס צײַטן האָט געזען זײַן גײַסט
און ס׳האָבן זיך געלאָזט צו אים דערקענען
די פּנימער די צוויי פֿון ק״ץ:
די בראָך און די גאולה.
גאולה איז אַ מוז־זאַך, — האָט געזאָגט דער מהר״ל.
ער האָט ווי דער מהר״ל געגלויבט אין יענעם מוז.
אָבער ווי פֿון ווייען! די גאולה גייט —
און ס׳טראָגט זיך איר פֿאָרויס
בראָך, וואָס אַלץ פֿאַרלענדט זי.

ער האָט געזען: די בראָך — מאוייםדיק גענענט זי.
און ס׳האָט אים דורכגענומען גרויליקייט און ס׳האָט זײַן האַרץ
אין איינזאַמקייט געשוידערט.
אומזיסט האָט ער גערופֿן: ס׳קומט אַ בראָך.
אומזיסט גערופֿן: לאָמיר ממתּיק זײַן מיט תּפֿילה
די האַרבע דינים פֿון משיחס צײַטן.
אַ בוים, פֿון פֿייגל אַ פֿאַרלאָזטער,
האָט ער איינער און אליין געהויבן
צום הימל בעטנדיקע הענט,
אָפּרופֿן, אָפּזינגען און אָפּדאַווענען געפּרוּווט
אַ גזר, וואָס האָט געשיקט צו אים סיגנאַלן.

פֿון אַ צווייטן צימער פֿלעג איך אָפֿט
מיך צוהערן צו זײַנע תּפֿילות.
ס׳האָבן הונדערטער ניגונים זיי באַגלייט,
ניגונים פֿון חב״ד און מערנאָך אייגענע,
פֿון דער תּפֿילה גופֿא ערשט געבוירענע,
ניגונים ווי מלאכים,
וואָס הויבן זיך און נידערן. אָט שפּילן זיי די
פֿלייט —

אָט וויינען זיי — און פּלוצלינג
קלינגען זיי ווי מיט כּלי־זיין:
זיי לאָזן זיך אַרויס אויף אַ מלחמה,
פֿון אַ מענטש אַן איינזאַמען געפֿירט,
אַ מלחמה קעגן קליפּות, וואָס באַלאַגערן
די וועגן צו דער תּשובֿה.
עס דאַכט זיך: נאָך אַ ביסל און די קליפּות
וועלן אָנהייבן, ווי הימלען ווי פֿאַרטאָגיקע,
זיך זילבערן. ס׳וועט שווינדן זייער נאַכט.
נאָר ניין, ס׳איז נישט די צײַט נאָך.
שטילער, שטילער
ווערן די ניגונים. פֿול ווערט ס׳צימער
מיט סודותדיקער אַנגסט,
מיט דינער שעפּטשערײַ, וואָס עגבערט אין די הייכן
און אין די טיפֿענישן. פֿאַר דער שיף ישׂראלס
וואָס האַלט בײַם זינגען, בעט ער גאָט, און אפֿשר
בעט דאָס גאָט — דורך אים — בײַ זיך אַליין.

געקענט האָב איך אַ מענטש,
וואָס אין נבֿואה איז געווען זײַן שורש.
אויסגערופֿן האָט ער זײַנע שרעקן
און וואָרענונגען דרויסן אין די מערק,
נאָר געזוכט האָט ער יחידים,
מיט זיי צו קלעטערן אויף בערג,
מיט זיי צו ברעכן דינים. די יחידים
זײַנען נישט געקומען.
אין אַליינקייט
האָט הלל, זון פֿון אהרן־אליעזר
און שטערנע־ברכה, פֿאַר זײַן פֿאָלק געדאַווענט.
וואָס האָבן זיי געוווּסט פֿון אים, די אַלע,
וואָס שטעלן צו דער דרוק־מאַשין איר שפּײַז?
געמאָסטן מיט דער מאָס פֿון זייער קליינקייט
האָבן זיי זײַן אמת און זײַן גרויס.
זיי האָבן אים לויט זיך אַליין געמאָסטן,
און אין זײַן אמת אין דעם הייליקן, דעם טיפֿן און דעם פּראָסטן,
זייער גראָשנדל, דאָס לשונדל, געזוכט.
נאָך וואָס אַ ברויזיקייט אַזאַ? נאָך וואָס
די אַלע איבערחזרונגען? ווּו איז סטיליסטיק?
נאָר ער — ס׳איז נישט געווען ליטעראַטורעכץ זײַן באַגער.
איבערחזרן דאָס וואָרט, וואָס בריט אים,
איז ער נישט מיד געוואָרן, ווי עס ווערט נישט דער מתפּלל
מיד צו זאָגן נאָכאַנאַנד: מײַן גאָט, מײַן גאָט.

בלויז ס׳פֿאָלק האָט אים אַרויסגעפֿילט, כאָטש נישט פֿאַרשטאַנען.
זע — אָט גייט רב הלל! שוואַרץ זײַן מאַנטל
און שוואַרץ זײַן קאַפּעלוש, נאָר ס׳פֿאַלט אַ העלקייט
פֿון אים איבער דער גאַס. עס שטעלט זיך אָפּ
אַ ייִד, נאָך אים אַ צווייטער און אַ דריטער.
מע שושקעט זיך, מע טײַטלט שטילערהייט:
רב הלל גייט — רב הלל — —

געקענט האָב איך אַ מענטש,
וואָס אין נבֿואה איז געווען זײַן שורש.
קיינער וועט נישט וויסן, ס׳אַראַ תּפֿילה
ער האָט געמורמלט ווען ער איז געגאַנגען —
אין טלית און אין תּפֿלין —
הייליקן גאָטס נאָמען. קוק אַרונטער
פֿון דעם געזעמל פֿון די הייליקע, אָ פֿאָטער,
אויף מיר, פֿאַרשטויסענעם, דעם וואַנדלער אין דער פֿינסטער,
דעם לעצטן פֿון דײַן הויז —
טו פֿאַר מיר בעטן! איך, דײַן זון, האָב גאָרנישט
אויסער ווערטער. צו דעם שד פֿון ווערטער
בין איך פֿאַרקויפֿט און כ׳שלעפּ די בייזע משׂא,
און ס׳וויל נישט קוקן אין מײַן זײַט כּבֿיכול,
ווי כ׳וואָלט געווען אַ מקח-טעות.
בלויז דײַן געשטאַלט ברענגט ווידער מיר אמונה.
ווען כ׳טראַכט פֿון דיר, נעמט פֿלאַטערן פֿונסנײַ
אין חושך מיר אַנטקעגן
דער חלום, וואָס איך האָב פֿון דיר געירשנט:
משיחס אָנבליק זע איך.

איך זאָג מיר דענסטמאָל: ס׳האָט די נאַכטיקסטע פֿון קליפּות
געקראָגן מענטש־געשטאַלט, געוויזן זיך פֿון דײַטשלאַנד
פֿאַר די אויגן פֿון די פֿעלקער — הײַנט פֿאַרוואָס
זאָל דער חיפּוך זײַנער שוין נישט גרייט זײַן
אין די הענט פֿון דעם,
וואָס איינס אַנטקעגן אַנדער באַשאַפֿט ער,
זה לעומת זה? אין אדמשער געשטאַלט,
אין בלוט און פֿלייש, וועט זיך דער חיפּוך אָנטאָן,
באַוועלטיקן דעם תּוהו פֿון דער וועלט — — —

פֿאָטער, זײַ מתפּלל
פֿאַר מיר, דײַן זון, אַז טיף און טיפֿער אַלץ
זאָל אין מיר אַרײַנלײַכטן די דאָזיקע אמונה,
וואָס מוז פֿאָרקומען אַזוי משונה

דעם איצטערדיקן דור.
און זיי מתפּלל דאָרטן ווּ דו ביסט,
אַז מײַן אַלטע עצבֿות, וואָס די בראָך האָט זי געטאָפּלט,
זאָל מײַן ניצוץ נישט פֿאַרצוקן, נישט פֿאַרשטאָפּן
צינורות צו די אורות.
נישט ווערט בין איך דײַן תּפֿילה,
נאָר גראָד דערפֿאַר, וואָס כ׳בין נישט ווערט,
ווער איך ממילא ווערט
דײַן תּפֿילה,
איך, אַ שטויב פֿון וועלטן פֿון צעשטערטע.
פֿאַר ווּעמען דאַרף מען מער מתפּלל זײַן
ווי פֿאַר נישט־ווערטע?